

Oponentský posudek na bakalářskou práci Štěpánky Zvonkové

Diferenční analýza kojenecké úmrtnosti v Českých zemích mezi světovými válkami

Autorka zvolila za téma své bakalářské práce kojeneckou úmrtnost, která vedle naděje dožití patří k nejdůležitějším demografickým ukazatelům s širší vypovídací schopností. Změny v úrovni kojenecké úmrtnosti vypovídají i o celkových změnách ve společnosti, resp. úrovni zdravotní a sociální péče. Práce má rozsah 69 stran a tvrzení v textu jsou vhodně doplňována přehlednými tabulkami (13 tab.) a grafy (33 obr.)

Práce má logickou stavbu a je členěna do 6 kapitol. V úvodní první kapitole autorka uvádí cíl a strukturu práce a klade si výzkumné otázky. V druhé kapitole je patrná snaha o začlenění zvolené tematiky do širších hospodářských a sociálních souvislostí v Českých zemích v letech 1920 – 1937. Vzhledem k rozsahu kapitoly a složitosti celé problematiky nelze však očekávat detailnější informace. Navíc je zde řada drobných nepřesností: např. název druhé kapitoly, uváděný v obsahu (*Hospodářský a sociální vývoj populace na českém území 1920–1937*) není shodný s názvem této kapitoly ve vlastní práci (*Hospodářský a sociální vývoj v Českých zemích 1920–1937*). Pro označení zkoumaného území autorka používá termíny České země, české území, Československá republika (ČSR), Československo a z textu často není zcela zřejmé, které území má na mysli. Tak např. na str. 14 uvádí: „Další kapitola nám přiblíží populační vývoj obyvatel v ČSR v meziválečném období“, stejná informace je i v úvodní informaci o struktuře práce (zde populační vývoj Československa) a název zmiňované třetí kapitoly je „Populační vývoj na českém území 1920–1937“. V této kapitole jsou stručně uvedeny formou textu základní informace o demografických procesech. U jednotlivých procesů (subkapitoly) je uváděna celá řada číselných údajů, převzatých z citované literatury. Přehlednosti by prospělo uspořádání dat do tabulek, případně změny ve věkové struktuře dokumentovat věkovou pyramidou apod. Obvyklé je též nejprve uvést změny v celkovém počtu obyvatel a poté strukturální charakteristiky (ne obráceně). Při celkovém hodnocení práce je třeba odlišit dvě části: první z nich, autorkou nazývaná teoretická (kap. 1-3), má popisný charakter, vychází z již publikovaných prací, převzaté informace a zdroje dat jsou však řádně citovány.

Druhá, analytická část práce (kap. 4 – 6), má již ryze demografický charakter. Čtvrtá kapitola je věnována metodickým otázkám a zdrojům dat. Autorka zde přehledně informuje o použitých ukazatelích, vysvětluje princip konstrukce tabulek kojenecké úmrtnosti a uvádí zdroje použitých dat. Názvy použitých tabulkových funkcí *tabulkoví zemřelí a tabulkoví dožívající* (str. 29 a přílohy) nejsou zcela obvyklé a neodpovídají termínům, které používá ČSÚ v publikovaných úmrtnostních tabulkách (tabulkový počet zemřelých, tabulkový počet dožívajících se).

Za stěžejní lze považovat kapitolu pátou, kde jsou uvedeny výsledky diferenční analýzy kojenecké úmrtnosti ve sledovaném období. Autorka detailně analyzuje úmrtnost kojenců nejen podle stáří, pohlaví a legitimacy, ale i podle dalších diferenčních znaků (národnost, náboženství, příčiny úmrtí). V závěru kapitoly pak autorka hodnotí trendy novorozenecké a ponovorozenecké úmrtnosti a analýzu doplňuje o informace získané z tabulek kojenecké úmrtnosti. Pro přesnost je třeba vždy u tabulek uvádět jednotky, zde u tab. 1 – 5 chybí označení ‰. V závěru práce jsou shrnuty výsledky analýzy a zhodnoceno dosažení vytýčených cílů práce.

Práce s daty byla jistě časově velmi náročná a autorka výsledky analýzy prezentuje v přehledných grafech (odlišnosti v názvech grafů od ČSÚ již byly zmíněny, podobně též *chlapani/děvčata*, obvykle chlapani/dívky, neobvyklé je i označení *manželský kojeneč*). K práci je přiložena též obsáhlá příloha (102 tab.), která zahrnuje vlastní autorčiny výpočty tabulek kojenečké úmrtnosti podle diferenčních znaků za roky 1920 – 1936. Příloha (CD-ROM disk) je zmíněna v závěru práce, ale není uvedena v obsahu. Vzhledem k tématu práce jsou v seznamu literatury uvedeny pouze české zdroje (převážně časopis Demografie a data z ČSÚ).

Předkládaná práce má všechny požadované náležitosti a logickou strukturu. K práci nemám zásadní připomínky, autorka vytýčené cíle práce splnila a prokázala schopnost orientace v dané problematice. Doporučuji proto bakalářskou práci Štěpánky Zvonkové přijmout k obhajobě.

RNDr. Květa Kalibová, CSc.

24. srpna 2018